Ευγένεια της αστικής τάξης ή φιλότιμο; (Πρωτοπρ. Θωμάς Βαμβίνης)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 27 Μαρτίου, 2019

Τό ὅτι ἡ ἑλληνική κοινωνία περνάει στίς μέρες μας μιά βαθιά κρίση εἶναι ἕνας κοινός τόπος. Εἶναι κρίση οἰκονομική, κοινωνική, ἠθική, κρίση αὐτοσυνειδησίας καί πολιτισμοῦ. Γιά πολλούς, ἀπ' ὅ,τι δείχνει ἡ ἀρθρογραφία τῶν ἐφημερίδων, εἶναι μιά φάση ἀναζήτησης πολιτιστικοῦ προσανατολισμοῦ. Δέν τό ὁμολογοῦν. Τό δείχνουν ὅμως τά κείμενά τους. Ψάχνουν νά προσανατολισθοῦν πολιτιστικά μέ ὅραση πού περιορίζεται ἀπό ἐπιλεκτική ἀμβλυωπία.

Δέν εἴμαστε ὑπερβολικοί λέγοντας ὅτι ψάχνουν νά προσανατολισθοῦν πολιτιστικά μέ ἐπιλεκτική ἀμβλυωπία. Δέν εἶναι ἄνθρωποι μέ μικρή εὐφυΐα, οὔτε χωρίς κοινωνικές εὐαισθησίες. Δέν μπορεῖ κανείς νά τούς ἀμφισβητήσῃ τήν εἰλικρίνεια τῆς ἀγωνίας τους. Μπορεῖ ὅμως νά διακρίνῃ στόν τρόπο τους μιά**ὑπεροψία ἀπέναντι στόν ἐγχώριο πνευματικό πλοῦτο**. Πιθανῶς ἀπό μερικές ἀρνητικές ἐμπειρίες ἤ ἀπό ἀθεράπευτα ψυχικά τραύματα δείχνουν νά μήν ἀντιλαμβάνονται τήν ποιότητα τοῦ πολιτισμοῦ πού ὑπάρχει στόν περίγυρό τους, τόν αὐτόχθονα πολιτισμό τῶν βιολογικῶν προγόνων τους.

Μέ τόν τρόπο τους ἀποδεικνύουν ὅτι δέν ἀρκεῖ νά γεννήθηκε κανείς ἀπό Ἕλληνες Ὀρθόδοξους γονεῖς γιά νά ἔχῃ τό φρόνημα τοῦ ἐκχριστιανισμένου ἑλληνισμοῦ, γιά νά εἶναι Ἕλληνας καί οἰκουμενικός Ρωμηός. Δείχνουν ὅτι ὁ ἐκχριστιανισμένος ἑλληνισμός δέν ὁρίζεται ἀπό τήν βιολογία. Δέν εἶναι DNA. Εἶναι εἰλικρινές ἦθος, θεολογικό νόημα ζωῆς, πίστη ἁπλανής καί βαθιά σκέψη πού κρατᾶ τά ἡνία τοῦ θυμοῦ καί τῆς ἐπιθυμίας. Γιά νά ζήσῃ κανείς τόν ἐκχριστιανισμένο ἑλληνισμό, δηλαδή τήν Ὀρθόδοξη πίστη τῶν ἁγίων Πατέρων, χρειάζεται νά σκύψῃ μέ ἀγάπη καί νά γνωρίσῃ τόν θεανθρώπινο πολιτισμό τους (πού εἶναι ἀπαύγασμα ἀναγεννημένης ζωῆς), ὁ ὁποῖος μᾶς ἔχει παραδοθῇ καταγεγραμμένος σέ χιλιάδες σελίδες, πού ἔχουν γραφῇ σέ μιά διαδρομή πολλῶν αἰώνων ἕως καί σήμερα. Καί πρό παντός νά δῇ τόν πολιτισμό αὐτόν σαρκωμένο σέ μικρές κοινότητες, πού ὑπάρχουν πολλές σέ Ἐνορίες, σέ Μονές, σέ «παρέες πού γράφουν ἱστορία», σέ ὁμάδες ἀνθρώπων πού ἔχουν «ἀνοιχτά καί ἄγρυπνα τά μάτια τῆς ψυχῆς τους» καί ζοῦν τήν ἀρχοντική παράδοση τοῦ Γένους μας· τήν παράδοση τῆς ἀνιδιοτέλειας, τοῦ σεβασμοῦ τῆς συνείδησης τοῦ ἄλλου, τοῦ ἀναστάσιμου καί πράου αὐθορμητισμοῦ. Νά μελετήσῃ τό νόημα τῆς ζωῆς αὐτῶν τῶν ὑπαρκτῶν καί σήμερα κοινοτήτων, τήν ποιότητα τοῦ ἤθους τους, τό ὁποῖο δομήθηκε χωρίς ἐσωτερίκευση ἐξωτερικῶν καταναγκασμῶν, ἀλλά ὡς φυσική αὐθόρμητη κίνηση τῆς ψυχῆς, πού ζῇ μέσα στό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ὄχι ἁπλά τοῦ

Δήμου, ἀλλά τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἀγνόηση αὐτῆς τῆς παραδόσεως ἀγριεύει τό ἦθος μας . Ἡ περιθωριοποίηση τῆς Ὀρθόδοξης πίστης, ἡ ἐξίσωσή της μάλιστα (μέσα στήν ἐκπαίδευση) μέ ἀλλότριες θρησκευτικές παραδόσεις, σβήνει τόν πράο καί ἀναστάσιμο αὐθορμητισμό ὅσων **πνίγονται στόν συγκρητισμό** καί χάνουν τήν ἁπλότητα καί καθαρότητα τῆς πίστης τους. Αὐτό τό φρικτό γεγονός, πού μπορεῖ κανείς νά τό χαρακτηρίσῃ ὡς ἀποστασία τοῦ καιροῦ μας, ἀφήνεται ἀνεξέταστο, ὡς μή ὑπαρκτό κακό. **Ἡ ἀγριότητα τοῦ ἤθους, ἡ χαρακτηριζόμενη ὡς ἀγένεια, ἡ ὁποία στόν καιρό μας ξεπερνάει τά συνήθη διαχρονικά ὅρια, δέν ἀποδίδεται** (ἀπό γνωστούς Ἕλληνες στοχαστές) **στήν ἀγνόηση τῆς ἀρχοντικῆς ἑλληνορθόδοξης παραδόσεώς μας**, ἀλλά στό ὅτι δέν ἀποκτήσαμε ποτέ στόν τόπο μας ἀστική τάξη!

Στήν ἐφημερίδα Βῆμα (Κυριακή, 24.2.2019) ὁ Ν. Δήμου γράφει: «Γιά μᾶς τούς Ἕλληνες ἡ εὐγένεια ἔχει ἀκόμα παραμείνει μιά “τσιριμόνια”: κάτι ψεύτικο, ἐπίπλαστο καί ξένο. Ἡ ἀπουσία της ἀποτελεῖ τή σαφέστερη ἀπόδειξη πώς δέν ἀποκτήσαμε ποτέ ἀστική τάξη». Καί συνεχίζει παρακάτω: «αὐτή ἡ ἀναθεματισμένη ἀστική τάξη, ἡ ἐλάχιστη, ἡ καθ’ ἡμᾶς λοιδορούμενη, ἔφερνε μαζί της ὅλα τά πράγματα πού μᾶς λείπουν: διαφωτισμό, κράτος δικαίου, ἀνθρώπινα δικαιώματα καί ἐλευθερίες, κοινωνία πολιτῶν, διάκριση ἐξουσιῶν...». Μαζί μέ αὐτά (ξέχασε νά πῇ), ὅτι ἔφερε τήν ἀνεκτικότητα ἀπέναντι σ’ αὐτούς πού βρίζουν τά θεῖα καί διακωμωδοῦν τά ἱερά καί τά ὅσια, δηλαδή πού σκληραίνουν μέ τήν ἀνοχή σέ βέβηλες πράξεις τό ἦθος μας. **Πόσο εὐγενής μπορεῖ νά θεωρηθῇ ἕνας, πού στήν εἰκαστική του ἔμπνευση, συνέλαβε τήν ἰδέα νά βεβηλώσῃ τόν Ἐσταυρωμένο;** Συνεχίζει ὅμως ὁ ἀρθρογράφος: «Ἡ εὐγένεια δέν εἶναι ἁπλῶς μιά ἐπίδειξη καλῶν τρόπων. Δείχνει τόν σεβασμό πού ἔχουμε πρός τόν συνάνθρωπο. Κι αὐτό εἶναι τό πιό σοβαρό θεμέλιο τῆς κοινωνίας, πού τό ἔχουμε χάσει ἐντελῶς τά τελευταῖα χρόνια. Ὁ σεβασμός καί ἡ ἐμπιστοσύνη στόν ἄλλον εἶναι τά δύο στηρίγματα τῆς κοινωνίας καί τῆς πολιτικῆς».

Μέ λίγα λόγια, κατά τόν ἀρθρογράφο, φθάσαμε στό σημεῖο νά εἴμαστε ἀγενεῖς, γιατί μᾶς λείπει ἡ ἀστική τάξη. Ποιά εἶναι ὅμως αὐτή ἡ ἀστική τάξη, πού κάνει δῆθεν τούς ἀνθρώπους εὐγενεῖς καί ὅπου ἀπουσιάζει οἱ ἄνθρωποι μένουν ἀνεξέλικτοι καί ἀγενεῖς; Δέν τό ἐξηγεῖ. Εἶναι γνωστό, ὅμως, ὅτι στήν σύγχρονη μορφή της ἡ ἀστική τάξη (ἡ μπουρζουαζία κατά τήν ὁρολογία τῶν σοσιαλιστῶν) γεννήθηκε μέσα ἀπό τήν βιομηχανική ἐπανάσταση τοῦ 18ου αἰώνα καί ἀνήκουν σ’ αὐτήν ὅσοι ἀσχολοῦνται μέ τήν δευτερογεννῆ καί τριτογεννῆ παραγωγή. Χαρακτηρίζεται δηλαδή ἀπό οἰκονομικά μεγέθη. Μᾶς λείπει λοιπόν ἡ εὐγένεια πού γεννιέται ἀπό τό χρῆμα, τήν οἰκονομική ἐπιφάνεια! Δέν ἔχουμε ἀστική τάξη γι’ αὐτό, κατά τόν ἀρθρογράφο, κάθε πρωΐ στό λεωφορεῖο, δηλητηριάζοντας μέ τήν «ἀγένειά» μας (καί ὄχι μέ τά ὑπαρκτά προβλήματά μας) τό περιβάλλον, εἴμαστε «μέ κατεβασμένα μοῦτρα, πένθιμα». Γι’ αὐτό ἐπίσης οἱ Ἕλληνες, πάλι κατά τόν ἀρθρογράφο, ἔχουμε περί εὐγενείας τίς

ἀπόψεις τοῦ περιπτερά τῆς γειτονιᾶς του, ὁ ὁποῖος θεωροῦσε «τσιριμόνιες» τήν εὐγενική συμπεριφορά καί σ' ὅποιον τήν εἶχε ὑποπτευόταν προβλήματα στόν προσανατολισμό τοῦ φύλου του!

Τό **ρωμαΐϊκο φιλότιμο**, τό «εὐλαβικό ἀπόσταγμα τῆς καλωσύνης, ἡ λαμπικαρισμένη ἀγάπη τοῦ ταπεινοῦ ἀνθρώπου», σύμφωνα μέ τόν ὅσιο Παΐσιο, πού συνίσταται ἀπό «ὅ,τι γίνεται πέρα ἀπό καθῆκον καί ὑποχρέωση, χωρίς νά ζητηθῇ, ἀπό ἀνιδιοτελῆ ἀγάπη», φαίνεται ὅτι, ὡς διδαχή καί βίωμα τοῦ λαοῦ, εἶναι ἄγνωστο στόν ἀρθρογράφο. Ἄλλωστε δέν χαρακτηρίζεται ἀπό οἰκονομικά μεγέθη, ὅπως ἡ ἀστική τάξη.

Ὁ Γιῶργος Σιακαντάρης εἶναι προσεκτικότερος καί οὐσιαστικότερος στίς παρατηρήσεις του, ἀλλά καί πάλι στραμμένος στά δυτικά πρότυπα. Ἀφοῦ σημειώνει ὅτι τά σημερινά φαινόμενα ἐκφυλισμοῦ δέν ἀφοροῦν μόνο τούς θεσμούς, ἀλλά τήν κοινωνία καί τόν πολιτισμό. Γράφει: «Ἔχω πολλές φορές καταφύγει στήν ἱστορία τῆς ἀπουσίας τοῦ ἐσωτερικοῦ καταναγκασμοῦ γιά νά ἑρμηνεύσω τό μετέωρο βῆμα τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας μεταξύ Ἀνατολῆς καί Δύσης. Στούς προνεωτερικούς χρόνους, στίς δυτικές κοινωνίες ὁ ἐξωτερικός καταναγκασμός τῆς ἐξουσίας ἦταν στοιχεῖο χαλιναγώγησης τῶν παθῶν καί τῶν ἄμετρων συμπεριφορῶν. Στόν δυτικό κόσμο, μέσω τῆς ἀλλαγῆς τῶν συνθηκῶν διατροφῆς, τῆς ἀτομικῆς ἐπικοινωνίας καί τῆς μεταβολῆς στή στάση ἔναντι τῶν φυσικῶν ἀναγκῶν στόν δημόσιο χῶρο, αὐτός ὁ ἐξωτερικός καταναγκασμός μετατρέπεται σταδιακά σέ ἐσωτερικό. Αὐτές οἱ ἀλλαγές πρῶτα στήν συμπεριφορά τῶν αὐλικῶν καί τῆς ἀριστοκρατίας μεταδίδονται μέ ἀργό τρόπο στήν ἀστική καί ἐργατική κοινωνία, κάνοντάς τες περισσότερο ἀνεκτικές καί λιγότερο ἐπιθετικές σέ εἰρηνικές ἐποχές, ἀλλά καί σέ περιόδους πολέμου».

Συνεχίζει ὁ ἀρθρογράφος τήν ἐξήγησή του: «Ὁ ἀρχιμήδειος ὅμως τόπος στόν ὁποῖο πάτησε ὁ δυτικός κόσμος γιά νά προχωρήσει ἡ ἐσωτερίκευση τοῦ καταναγκασμοῦ δέν ἦταν ἄλλος ἀπό τήν ἀρχαιοελληνική προτεραιότητα τῆς αἴσθησης τῆς αἰδοῦς. Χωρίς αἰδώ δέν θά ὑπῆρχε ὁ ἐσωτερικός καταναγκασμός». Στήν ἑλληνική κοινωνία διαπιστώνει ἔλλειψη αἰδοῦς, πού ἐξηγεῖ πολλά ἀπό αὐτά πού βλέπουμε σήμερα. Καί ἀναφέρει στήν συνέχεια ἁπλές καί πιό σύνθετες περιπτώσεις πού δείχνουν ἀπουσία αἰδοῦς. Γιά παράδειγμα, τήν ἀκρόαση ὅλη τή μέρα μουσικῆς στήν διαπασῶν, τήν ἀπόθεση πλαστικῶν ποτηριῶν σέ δημόσιους ἤ ἰδιωτικούς χώρους, τό παρκάρισμα σέ σημεῖα διάβασης ἀτόμων μέ κινητική ἀναπηρία κ.ἄ. Ἕνα τυπικό κοινωνικῆς ἠθικῆς πού εἶναι αὐτονόητο γιά ἕναν συνειδητό Χριστιανό, ὁ ὁποῖος ἐπιθυμεῖ νά ἔχη διαρκῶς εὐγενική ἤ μᾶλλον ἐλεήμονα ψυχή, πού εἶναι, σύμφωνα μέ τόν ὅσιο Ἰσαάκ τόν Σύρο «καῦσις καρδίας ὑπὲρ πάσης τῆς κτίσεως, ὑπὲρ ἀνθρώπων, ὀρνέων, ζῴων, δαιμόνων καὶ ὑπὲρ παντὸς κτίσματος».

Στό χῶρο μας εἴχαμε καί ἔχουμε μιά πλούσια παράδοση, ὑψηλοῦ ἤθους, ἀνιδιοτέλειας καί εὐγένειας, ὄχι μόνο στούς ἐξωτερικούς τρόπους, ἀλλά

καί στήν καρδιά. Ἡ παράδοση αὐτή εἶναι διδαχή καί καθοδήγηση μέσα στό πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Τήν προσλαμβάνει μόνον «ὅστις θέλει» νά ἀκολουθήσῃ τόν Χριστό. Τά βασικά διδάγματα ὅμως αὐτῆς τῆς παράδοσης ἐμπότισαν τήν νομοθεσία τοῦ Ἀνατολικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους, ἀπ' τό ὁποῖο προερχόμαστε. Εἴχαμε καί ἔχουμε λοιπόν νόμους, δέν εἴχαμε ὅμως μᾶλλον ἐξουσίες πού ἐφάρμοζαν οἱ ἴδιες καί ἐπέβαλαν στόν λαό τούς δίκαιους νόμους, ὥστε ἀπό τόν καταναγκασμό τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ὁ λαός νά ἀσκηθῇ στήν ἐσωτερίκευση αὐτῶν τῶν νόμων. Ἐκεῖ βρίσκεται ὅποιο πρόβλημα ὑπάρχει.

Ἡ Ἐκκλησία πάντως διαρκῶς προτρέπει νά κρατοῦμε μέσα μας τήν**αἰδώ, τόν ὑγιῆ φόβο**, προσευχόμενοι καθημερινά: «*ἔνθες ἡμῖν τόν τῶν μακαρίων σου ἐντολῶν φόβον*».

(Πηγή: parembasis.gr*)*